

میلعلما وه

عضاوتو تالذهار، کولسوریس

1 مسلج 1417 لاسد مهینشد جنپ یاهیشد

تانااید

ی نار هط ی نیسدن سحدمحم دیسد جاد الله تعیا
مّرسد الله سّدق

مِجْرَلًا نَاطِيْشَلًا نِمَ لِلّٰهِ ذُو عَا
 مِجْرَلًا نَمَحْرَلًا اللّٰه مَسْب
 دَمَحْم مَسَا قَلَا يَ بِا اَبِيْبِن وَا نَدِيْسِي لَع اللّٰه يَ لَصَد و
 نِيَعْمَجَا مِهْنَادَعَا يَ لَع مَنَعَلَلَا وَا نِيْر هَا طَلَا نِيْبِيْطَلَا هَلَا يَ لَع و

ق د ملاکی گشیمه توارط

اهنتم! مهدب شوگ نم دنک تبحص ی کی دهاوخی م مد» [دندومرفی م ی نارھط هملع مو حرم] فلاخاً املسم ناشیا بخ «! دینکی م ی سفنه تسکش اقا» : میتفگی م ام «دهدی مند شوگ ام فرح هب ی سک .تسا حرطم تبحص ،تسین حرطم ص خشد اعقاو منیبی م منکی م مانگد مدوخ هب نم ی لو .دندومرفی مند !تسا بیجء اعقاو .دوشی م دنمربھ ناسنا اعقاو ،دشاب افسد ی ور زا و قد تبحص ،تبحص رگا ی مروطن یمھ ربمغیپ و دناوخب ن آرق و ا دندومرفی م دو عسمن با هب مرکا ربمغیپ هک میراد ی ربخرد رکف هب ار ناسنا نیا .تشد ی نیز دتوصد و دناوخی م ن آرق گنشء دو عسمن با .دندرکی م هیرگ و دندینشد !؟ دریگی م رارق ریثاء تحت شدوخ روطچ ،هدشل زانوا س فز ن آرق نیا هک ی ربمغیپ هک دز ادنا ی م دیامرفی م دو عسمن با هب عجار نینمؤلار یم .دوبد دشاب قیمع نامیا رد ی لیخ هک ی مدأ دو عسمن با نیا] «درکذ ذوفن نطاب هب رگید ،دنام ن آرق رهاظ نامھ رد [و دناوخن آرق] ؛ **هَدْبِعَ فَا قُو وَا نَ اَرَقْلَا اَرَقْ**» نیا زا ؛دننکی م ل اؤس ... و رامع و رذوبا و ناملس هرابرد ترصد زا [هک تسا ی تیاور ن آ رد بلطم اجن امھ و دناوخی م ن آرق ؛ **هَدْبِعَ فَا قُو وَا نَ اَرَقْلَا اَرَقْ**» :دیامرفی م ترصد ،دننکی م ل اؤس هک دو عسمن ¹ «(دشی مندراو ،درکی مند ذوفن ،درکی مند خوسر ن آ رد ؛متشادنا اهنیا و شر تسگ و ذوفن) .درکی م فقوت ی م هیرگ روطن یمھ ؛دناوخب [ن آرق] ناشیارب هک دنتفگی م و دندرکی م ادصار دو عسمن با ربمغیپ تقون آ دندرک

،دوشبیل یصفت ماقم رد ناسنا هک نیمھ ی لو ،تسه قیاقدر نیا هکنیا اب هک تسا بیجء ی لیخ نیا ار ی بلطم کی امشد .دوشل و حتم ناسنا هک دوشی م بجوم ی گزات نیا .دراد ی گزات ش یارب زاب دنیبی م ی م امشد ی ارب ی کی ار بلطم نیا هک ی تقو اما ؛دیظفد ظفد لاصا ،دینادی م مھ هبترم دص ،دینادی م .دهدی م رارق ریثاء تحت و دنکی م بلقمه هک دراد ی گزات و توارط کی ن دناوخن نیا ،دناوخن تداع و ههک تقوچپھ و تسا مزات هشیمه قد و ،تسا قد ملئسم ن آ نوچ هک تسا نیا ی ارب نیا ی مرد ش توارط و وب زاب ،دنک وب رتشیب ناسنا هچره هک دنامی م کشم لثم ² ؛... **کَسِمِلَا و ه** .دوشی مند دیأ

! مېهدب شوگ ام دیبوگب ی بلطم ،ی املئسم امشد بشما اذل
 حالا با اجاز هتان [بنده مطالبی بگویم] . [چون] رضایت نمی دهید، دیگر چاره ای نیست . ما خودمان
 از باطن رفقا مدد می گیریم و الا ما که هستیم؟!
 م نک ضرع هک دیسری م رظن هب متکذ هسود

¹ 250. ص 10 ج ، نانجلا حور و نانجلا ضرور .

² 128. ص 1 ج ، دهاوشلا عماج .

عَوَضْنِيْ هَتْرُكْ اَمَ كَسِمِلَا و ه * مَرَكِزْنِ اَنْلَن اَمَعَدَرَكِزْ دَعَا**

«دوشی م رشتنم ش احمیار ،ی یاشگب ار ن آ نامز ره هک تسا کشم نامھ و ا دیا اعقاو هک نک هداعا ام ی ارب ار نامعد دای» (ققم)

ی م هعقد کی! ریخند!؟ تسا وربوایی و تارخووم و تامدقم باسد، باسد اجنآ دینکی م لایخ امشد
 دنزی م شرس رب ایرژزا نیعلآ ففرط کی هب و دناسری م ایرژ هب هژژا زا ار ی کی نیعلآ ففرط کی هب ی نیب
 !مظط کی! نیعلآ ففرط کی. دناشکی م تلذم هب و

اهنآ برقت ش یازفا اب ایلوا عضاوت ش یازفا

؛دنتشادی م هگد و دندرکی م ظوفحم ناشدوخ ی ارب ار تلاد نیا هشیمه کولس ریسم رد ایلوا و
 رتشیب مادم، دندرکی م ی گراچیپ و ی تخدب ساسحا رتشیب مادم، دادی م اهنآ هب ادخ اهت معنزا هچره
 ،سرت، دندشی م کیدزن رتشیب هچره! دندرکی م ساسحا رتشیب اعقاو. دندرکی م تلذ و عضاوت ساسحا
 هچره؛ هراندن ی زیچ مدوخزا نامیادخ» [دنیوگی م دوخ اب]. دشی م ادیب اهنآ ی ارب رتشیب تیشخ و فوخ
 ی ارب ار اهنیا دنه اوخبرگا، دنیوگی م دوخ هب دنه اوخبرگا «!؟ متسه هچنم!؟ م اهکنم! ای امداد وت ای امداد
 لاد! دوشی م متفرگ اهنآ زا هبترم کی، دننک ساسحا دوخزا ار اهنیا دنه اوخبرگا، دننک باسد ناشدوخ
 عضاوت هئلسم، ساسان یارب. دوش دارفالاد ماش و دیبایی ادخ فطلا هرابود ی کات! دننام ربوطنیمه
 !تسا بیجعی لیز

ی نیب دوخ رطاخ هب ی نار هط هملع درگاش جار دتسا تیاکد

هملع] اقا لوقزا ار باطم نیمه یوخوا و دش تبحص هسلج رد میدوب دهشم رد هعقد کی
 ؛دندومرفی م هک دندرکی م لقت [ی نار هط
 برقم و! دنک ضر فرتمراچیپ و رتتخدب همه زا ار شدوخ هک تسا رتبرقمی سک نآ هسلج رد
 ؛تسا رت

مک، مک مک دعب! دایز ی لیز. دنتشاد تبحم و ا هب ی لیز مه اقا و دوب هدش کیدزن اقا هب دوب ی صخش
 و؛ تسین بوخ ش یارب، دندراد و ا هب اقا هک ی تبحم نیا هک مدرکی م ساسحا عقوم نامهنم ی لو... مک
 هک ی لاد رد! تسه ی باتکوب باسد، تسه ی ربخ لاد هک دنکی م لایخ و دریگی م دوخ هب ار تبحم نیا
 فرطزا فطلا نیا، «نکی ی راک ورب اقا» [ای] «ایب رخب ی زیس ورب اقا»؛ دنیوگی ی صخش هب اقا رگا
 !؟ میریگن نامدوخ هب ام ارچ، تسا ناشیا

هب اقا هک ی تبحم نیا [رطاخ] هب اقر»؛ بتفگی م؛ مدرکی م تیاکش اقر زا نم ش یپ ناشیا یزور
 هابنتشا امشد؛ دنکی م ی دوسد امشد هب ی سک! ی نکی م لایخ امشد»؛ متفگ «!دنکی م ی دوسد نم هب، دندراد نم
 ار تدوخ تیعقوم نوچ. دندراد ی لاد نینچ امشد هب تبسن ار گید هک تسا نیا تنهذ رد امشد «!دینکی م
 نآ، دندراذگی من [اما]، دندراذگی مارتحا تیعقوم نیا ساسا رب وت هب هک ی راد عقوت تقون آ، ی نیبی م لاد
نم الله محر»؛ دومرف ترضد! دوشی م روطج هیضق نیب «!دنکی م ی دوسد نم هب»؛ ی یوگی م تقو
 . دراد رب ش ناهد فرزادنا هب ار همقل¹، «تسیک دمهب هک دزرمایی ار ی سک نآ ردام و ردپ ادخ؛ **هردق فرع**
 نیا رد متسه ی اهلط مه نسحمد محمدیسا نم!؟ منکی م عقوت ی سک زا دوخیب تقون آ، م اهک منادب رگا نم
 و تفارش. دنه دنه اوخ مه هیقب میاه دنه اوخ ام هک ی یاهس رد نآ! ناشی کی مه نم؛ مق هبلط راز همدز ناپهد
 نم اهنتم، تسا ظوفحم و صخش ش ماقم هیلع الله ن اوضر ام ردپ لاد. تسین باسنتا هب هک مه برقت
 !؟ دراد ی زیچ هچنم ی ارب، متسه ناشیا رسپ هک

نیا؛ منکی من ل مع، مراد هار هب تبسن نام هک ی تفرعم رادقم نآ هب منک ساسحا هکنیا لاد هب ی او
 [تروصدنیا رد]، متسه هکنم هک منک ساسحا ار مدوخ تیعقوم ن لآن مرگا و! تسالیواو ی لیز رگید
 هک دندرکن!؟ دندرکن ماسا م هب ارچ هک دروخریپ نم هب دیاب، درکن ماسا نم هب و دش در، دمآ ی کی رگا

ی هاوخی مایا!؟ ی نزی م ارم هچ ی ارب! و تری ی او” بتفگ و دمآ نابز هب و تشادرب غ لانا نابز زالفق دنوادخ، ن اویدن آ
 و! تشکات دز ار ن اویدن آ ردقن آ، دینش هک ار نیا معلب، “!؟ ی نک نیرفن نامیا ابی مدرم و ادخ ربمغیپ رد وت ات میایی وت اب
 صن لآ ی لآ دلخا نکل و اهد ماعفر ل انیش و ل و: تسا مدومرفش ا هرابرد ن ارقو. دش متشادربش نابز زا م طعا مسا اجن امه
 هت هلی مکرنت و ا ت هلی یلعل م حن ن ا لکل ل تمک ل تمف ه او ه عبتا و
 1. 373 ص، م کحلا ررد و م کحلا ررغ.

می‌طعتی ایاری بل باق و دمدم و شپا تسد لباق و لا ابار مدوخ دمدا نم رگا اما! مینکی م ملاس و ا هب ام! دندر کذ می ت حاران ای لیخ، دروخی مردن م هب ای لیخ، در کذ م لاسن م هب و دمدا رفن کیر رگا تقون آ، مدید میرکت و نم هب دهاوخی مذاقاً نآ لا اذ!؟ تسا طوبرم هچن ار گید هب؛ منک تسرد ار مدوخ مورب نم بخ. موش [اما، دنک م لاس هب ادنبا] مدأ تسا رتهب و تسا بحتسم م لاس هک دنادی م و ا! دهاوخی مذ شلد؛ دنک م لاس نیا دیاب ار چ!؟ میشاب هجوت دروم هک میشاب ماقم نیا رد امتد ام ار چ. دنک لمع بحتسم نیا هب دهاوخی مذ!؟ دشاب روط

تسایر زا کلاس ضارعا و یروود ترورض

و چقدر بهتر که وضعیتی داشته باشیم [که راضی به مشیت او باشیم]. [اما] اگر خدا خودش [وضعیتی را که دیگران به ما احترام بگذارند] پیش بیاورد، که خب پیش آورده. مثل اینکه «قرعه فال به نام من بیچاره زدند»¹ و حالا آقا رحمة الله علیه از دنیا رفته‌اند و رفقا هم از باب اینکه ما بالأخره پسر آقا هستیم، می‌آیند و سلام و علیک [می‌کنند]. خیلی ممنون و متشکریم! ولی چه بهتر که انسان در موقعیتی کنار و دور از این مسائل باشد، که بتواند کار خودش را انجام بدهد و بهتر راه خودش را برود.

تعیجرم و ترهش زای نارهط بملاء ضارعا تیاکد

ی یوخ ای اقا ندید هب، دندش فرشم تابتع و لابرک هب هک یرفس نیرخا رد [ی نارهط بملاء] اقا دنک ای ائحابم لاه تئور ایضه هب عجار ناشیا اب دنورب دنتساوخی م. دندوب هفوک رد ی یوخ ای اقا. دنتقر:

2 نمس ی لیخ ناشیا مدید و متفر ناشیا شپین م [شده] و نشسته. نامه‌های زیادی [آنجا بود]؛ این قدر نامه در اطراف [ایشان] بود، که اصلاً انگار این پیرمرد در این نامه‌ها گم شده بود! کتاب‌هایی هم جلویش بود. یکی یکی [نامه‌ها را] در می‌آورد تا نگاه کند استفتاء است یا چیست. سلام کردم. یک دفعه نگاهی کردند [گفتند]: «آقا سید محمدحسین! سلام علیکم! به! چطوری؟! یادی از ما نمی‌کنی!» ما هم نشستیم یک خرده صحبت [کردیم]. خیلی ایشان خوش حال شد که ما را دید. من نیم‌ساعتی بودم. دیدم اصلاً نمی‌شود با ایشان صحبت کرد؛ اشتغال فکری و ذهنی در این مسائل، مجال نمی‌دهد که با ایشان وارد بحث رؤیت هلال شویم [و بپرسیم که] آقا شما چه دلیلی بر کفایت رؤیه‌ما در افقی از آفاق، برای بقیه امکانه دارید؟ این حرف‌ها را نمی‌شد زد. فقط دارد نامه‌ها را جواب می‌دهد. لذا نیم‌ساعت بودیم و خداحافظی کردیم و بیرون آمدیم. زمانت عکس و و مداتسیا نینموملاریم املفان بارحم رد، متفر هفوک دجسم هب تسارکی اجنا زا لثم نم «ار بیدارم نلا، می‌نک لاتیم ی تیعضو نینچ هب ارم تسا رارق رگا! ایادخ»: متفک؛ مدناوخ میتشگر ب و میدشل احش وخی لیخ! میوش لاتیم ام تسید رارق مکنیا لثم مدید [دعب]!؟ موش اقا نیا

ماقم و تسید زایلو ان دوپ یرارف

ی نعید؛ دروای م شپیروطن یا ادختاقوا ی هاگ. دنتسید اهفرد نیا لابند [ن اگر زب] اهنیا هصلاخ زا امش م کرون نامه، دنکی م رارف تایتید و تانوش و لئاسم نیا زا اهنیا ی نعید. تسید ناشتسد رگید رگید دروای م شپید ادختاقوا ی هاگ اهنتم! دنکی م رارف اهنیا روطنیا! دینکی م رارف ی یابو کی هتسادن یراک ی سک هب و دنیشنب هنادرد ربمغیپ زا دعب هک دوب شپادخ زا م لاسلا هیلع نینموملاریم هب دنورب مدرم ههمه رانگب!؟ تسا طوبرم هچن م هب» [هک دوب نیا شلاحن ابز]! دوب شپادخ زا. دشاب شاهده عرب فیلکت ادخ؛ دنک تجد مامتا دهاوخی م اهنتم «ار کبوبا و رمع لابندهب! هلاسوگ نامه لابند، ن و نیا هنادرد دریم، دنکی م غلا اراوسد ار اهز ترضد. دهد ماجنا ار فیلکت هک ی تسیاب. هتسادگ رگم. دیتقیب ربمغیپ دای، دینیبب ار ربمایب رتخد نیا امش؛ تسا نم نزارهز ترضد نیا دنییبب اهنیا هک تیعضوم، متسه [دیدرت دروم] نم رگا!؟ دیاهدر کذ تعید نم اب ریدگرد، عادولالهجد رد شپید مام راهچ

¹ 184: لزغ، (ی نبوزة) ظفاد ناوید .

² دندز هناوید نم مان هب راک عرق *** دیشک تسناوتت تناما رابن امسا ق.چاچ، هب رف: نیعم گنهر ف.

اهفرد هنوگنیا زا و ¹ «هتشدگ لئاسم و همدش رید ای لء ابء» دنتفگی م. دیسرید ربمایپ رتخد نیا زا ارم یم ناملز نم رد دیوری م؛ رگید ش لزنم رد تفر ، درادن هفیظو هک درک ساسحا نینمؤلار یمای تقوی لو. دهاوخب هچ ادخ ات ، مینیشند

نیا ترابع ، درکی مذ لوبق ترصد ، دندما نینمؤلار یمای غارس ن ائمء نشک زا دعب هک مه یتقوی ربیعت ترصد اعقاو ² «! دنتخیر ن م رس هب دندما دنفسوگ لگ لثم : **مَنْغَلًا أَضْيِرُكَ ... يَّ لَعَنَ نَوَلَاتِيَّ**» : دویب ، دیهدب ش ناشند ار دنفسوگ ل غا معقد کی امشد [رگا] ادخ هب ! دندویب دنفسوگ اعقاو مدرم نیا ! هدر و ای لاء ی اچ رب] ار وا ربمغیب هک تفر ن اتدای ، دویب ریدغ ش یپ مام راهچ [امشد اما] ! ل غا نیا رد درگی مر ب ادرف ! مذغ تفگ تشاذگ ناشرس م ارتحا ی لیخ ترصد مه زاب ! ؟ دینفر رکبوا ل باند ! ؟ تشاذگ [نیشناج دوخ مدرک تعین نینمؤلار یمای اب دناهدما ل اء ! دوری مش روخا ن امهر رس دنفسوگ ! ؟ [اچک اهنیا و] اچک دنفسوگ ! ؟ دنتسین دنفسوگ اعقاو اهنیا ! دنوری م هیواعم فرط هب مر ابود نیفص ن ایرج رس ، دنا

ی نیب دوخ رثا رد ار ناسنا مهف دنوادخ ن تفرگ

زب ار ام رکف و ن هذ ادخ [هکنیا] ! درادن نم فرد اب یتافانم نیا ی لو ! اقا تسا نیمه مه ن لاا اهنیا ، تسوت زانیا ایادخ : میبوگب دیاب ؛ مینک ساسحا رتلااب ار نامدوخ دیابنم ، هداد قیفوت ار ام ، مدرک ! دنکی م اهنیمه لثم ! میبوگی م هک دنکی م ی اهن نیمه لثم مه ار ام ادخ لاا و تسوت زانیا ش امهه ی مر ب ار اهنیا مشچ ، ار اهنیا لء ام» ³ «مَرَمَلْ وَأَتِيهِ أُوْنُمُؤِي مَلْ اَمَكْ مَهْرُ صَبَاوْ مُمْهَنْدِي َقَا بُلْفَنُو» هک دوشی م ادیب کلاس ی ارب ی تلااد نینچ تاقوا ی ضعب هتبلا «! دناهدر و ایند نامیا ل و ا زا راگنا ، مینادارگ تسای لاد نیا هکنیا هن» «! تساجک ادخ نیا ! بچء» : دیوگی م ! دسانشی مزار ادخ لاصا دنکی م ساسحا [زانیا هکلب] . تسا رگید لئاسم کی اهنأ ! هن ؛ [دشاب] اهفرد نیا و لااب حلطصا هب ت لاد زانیا هک کی ! تسا ضحم تسریتب کی لاصا راگنا دنیبی م ، دنکی مش بلق هب ماگذ . تسا مرکذت و ی هینتت ت لاد ! بچء ! دسانشی مزار ادخ لاصا ! تسا رفاک

دیحوته هب کاشد ملاء زانیا دامه ی لقیسحلام ی ریگتسد

دنیوگی م:

یکی از علمای معروف نجف پیش مرحوم ملا حسین قلی همدانی آمد، گفت: «آقا، من در توحید برابم شک پیدا شده! اصلاً توحیدی هست یا نیست؟ و چند مدتی است من می ترسم این را به کسی بگویم؛ یکوقت اظهاری کنم، بگویند: کافر شدی! مشرک شدی! خلاصه بیایند مرا بگیرند. دستمان به دامنانتان! کاری بر ایمان کنید؛ من غیر از شما کسی را [ندارم].» (همین کسی که مخالف بود، حالا اینجا آمده سراغ اخوند ملا حسین قلی!)

تاقوا ی هاگ دنوخا . دویب دنوخا اب رگید و «! دیشاب ن اب ی تدم امشد» : هک دیامرفی م ناشیا هب دنوخا کی رگا ؛ تفری م ناشیا اب مه و تفری م نینمؤلار یمای مرد لائم ؛ دویب مه و تفری م ی یاج هدر و س ناشد هصلاخ . دویب دنوخا اب مزلام رگید . دویب ناشیا اب مه و ، تفری م هفوک هب ی ترفاسه دویب .

ی م ور دنوخا ؛ دویب دیهش موحرم هعمل مه صخش نیا تسد ، دندویب هتسشن هفوک دجسم رد زور کی زانیا : دیوگی م «! اچک زانیا» : دیوگی م «! ن اوخب امشد ، ن ک زب ار هعمل نیا» : دیوگی م ناشیا هب دنک ضرف ، [دویب مه دیحوته هب طوبرم] لاصا هک دیای م ی تیاور آقاقتا . دنکی م زب «! دش هک ی یاج ره نیا] ! دش فرطرب ! بچء دنیبی م ، دناوخی م ار تیاور ات . تسا هویب تلامعم هب طوبرم دینک کش ! ؟ مدرک کش ن لاصا ارچ ، تسا حضاو و نشور ی لیخ هک هئسم نیا ! ؟ دویب هچ [ههیش 4! دویب ی دوخیب

¹ 30 و 29 ص ، 1 ج ، تسایسلا و تماملای .

² 49 ص ، (ج لاصی حبص) ة غلابلا جهن .

³ 110 هئیا (6) ماعنا فروس .

⁴ فلاتخا یردق اب ، 41 و 40 ص ، 3 ج ، روانا ع لطم .

ی ناسفد تالاکشم لد هار ، ندید ادخزا ار زیچ همه

مدآ کی ی نعید! دنکی مزیچ اجنآ هلاسچنپ هُچد کی هک دهندهی مریگی ییاج ار ناسنا هعفدکی ی نعید نانچ هیضقه کی رد هعفدکی ، یرظن نافر ع [هب ماگآ] ، فوسلیف ، میکد ، دهتجم ، هلاسماجنپ ، هلاس هچ!؟ تسهی عدم وت! اناه» :وم کی هب ؛ دنکی م ش دندب و م کی هب! دنکی مزیچ هلاسچنپ هُچد هک دنکی مریچ ادیی ی تلالاد نینچ کلاس یاربت اقوا ی هاگ و «! هدی باوج ایید لالاد!؟ ی دش کلاس وت!؟ ی دش فراع وت! اجهمه زار ش دوختسد نانچ و دوشی م هراچیب و تخدب و زجاع نانچ اجنآ رد هک ی تلالاد ؛ دوشی م مامت تملظ! درادن دوجو نامیا لالسا! تسهن نامیا هرذ کی شلد رد راکنا هنراگنا لالسا هک دنییی م ماتوک ، مدش تخدب! ایادخ» : دوری م لالاب ش یادصد هعفدکی اجنآ . دیابیرد دناوتی م لالسا و هتفرگ ار ش دوجو «! سر ب مداد هب ، مدش هراچیب

رد س کچیه ، هی مکاد چیه ، هی کلام چیه ، هی یورین چیه ، هی تردق چیه رگی هک دنکی م ساسحا ی تقو تقون . ناسنا هب ، یرپ هب ، وید هب ، نچ هب ، هکلام هب : دروایبرد لالاد نیا زار و دناوتی م ایند نیا دوخ هب تبسن وت!؟ ای ادرک ادیب بجع! اناه» : دیوگی م ادخ . دوشی م عفر و دوشی م فشک ش یارب رگیچ «!؟ ای ادرک ی گرزب ساسحا

کلاس ن لالام! دنتسید مدآ اهنیا ؛ اقا نکان اشیا هر ار اهنیا ؛ میتسه اقا ش یپام» : [مپیوگی م دوخ ابا] ی م ، دناچیپی م و دریگی م ار شوگ نیا ادخ نانچ «!؟ ابا دنتسه هچ اهنیا . میتسه تیلو رد لخال ؛ میتسه ی منرب مدقرا مدقی نییی م! نیزی م اجر د [ی نکی م ش لات] هچره اقا «! دسرب تقو اتت سیاب اجنیا» : دیوگ ایراد!

ادیپ رگا ؛ دندناوخی م هک تسای دعس زار عشد کی . دندومرفی م نم هب ار هتکن نیا اهراب اقا اذل¹ . مروای م ناتمذخ ، منک

بذج و هجوت م ار همه ، تلامج و اهد و لکش نآ و تتوارط و مهجو هک ش ابزل گ» : دیوگی م . تسا گنشقه هک ی خرس لگ نیا هب دتقای م ش مشچ فاصد ، دنکی م ماگن مچ رد ناسنا ات رخا «. دنک نیب [قرق] «. دنک ماگن نم هب ی سک لالسا ؛ مشاب م هاوخی م لگ ، مشاب م هاوخی مزل گ» : دیوگی م ی دعس اپ نم یور ؛ مشاب لگ م هاوخی م ، مشاب لگ م هاوخی مزل نم» : دیوگی م . تسا هر سک و همض لگ و لگ ، دهندهی م ش یا ، دنریگی م رارق ش رانک دنیایی م ار لگ! درانگی مزل لگ یور هک ی سک اما «! دنراذگب ی م ش یور ار ناشیاپ ، دنوری م ش یور! هب ار لگ ی لو . دنکی م ش کشخ و رت ، دنراذگی م هیاس ش یارب ی م نور یب لگ نیا زالگ نآ ، ی دش لگ ی تقو ی لو . دنکی مزل ماگن ، دنکی مزل هجوت نآ هب ی سک لالسا ، دنراذگ لگ نیا ، دش ادیب نآ رد عضاوت ساسحا نوچ ، دش لگ نوچ لگ نآ! تسا لگ نآ تقیقده ، لگ نآ ی نعید ؛ دیا ی م نور یب [لگ] نیا زار م هرگیچ ی اهلگ . داد ناشن هلیسو نیا هب ار ش دوخ دوجو نآ! دمآ نور یب نآ زار دنیآ

فیلکت یاضتقم هب لمع ، کلاس هفیظو

راکهچ یرگیچ و دنکی م راکهچ و ا» : [مپیوگب دوخ ابا] هک [دشاب] تلاد نیا ام رد دیابن یاربانب! دنکی م ی توافقت چیه ؛ دنتسه ءاوسلای لء م هب تبسن اقر همه «! میتسه هچ و میتسه هک ام! دنکی م یکوقت مسئله تکلیف است ، آن یک بحث دیگر است ؛ انسان باید به مقتضای تکلیف عمل کند . به انسان می گویند : «شما با این آقا نباید صحبت کنی!» [انسان هم می گوید:] «بسیار خب صحبت

¹ : تسا مدورس انلاوم ترصد ار نومضم نیا همیشه . دشن تفاق رعش نیا ی دعس راعشا رد ، ناورافه صف مغری لء . 79 ص ، لو ارتقد ، ی ونعم ی ونثم

گنر گنر ی یور یب لگ ات و شد کناخ *** ؟ گنسد زبسر سد دوش ی کن ار اهد زار
! ش یاب کناخ ی نامز کی ار نومزآ *** ش ار خلد ی دوب گنسد وت اهل س
(ققم)

نمی‌کنیم.». چطور اینکه خود آقا هم به بعضی از رفقا می‌فرمودند: «شما فقط با فلان آقا و فلان آقا صحبت کنید!» ولی به بعضی دیگر نه، [نمی‌فرمودند]. [یا:] «شما با فلان آقا، آن کار را بکنید؛ با دیگران نه.» [یا:] «شما در معاملاتتان، شرکتتان با فلان کس باشید، با دیگری نباشید.» [یا:] «شما در فلان جلسه باشید، بودن در آن جلسه برای شما مفید است.»

!تسا سفندش همه‌هاهنیا. دوش [شوخ] ناملاد هکتسا بوخام یارب یاسلج مینکی م لایخام هک دراد دوجو ی فخم لئاسم کی امشد یارب ینعی، «ی شاپ دیاب هسلج ن لاف رد امشد» دنیوگی م هکی تقو دهاوخی م سفند، دنک دازآ ارش دوش دهاوخی م سفند. دوش لد امشد یارب ات دیریگب رارق اجنیا رد دیاب دشاد تچار.

من این دفعه که مشهد خدمت اخوی بودم، ایشان می‌فرمودند: «بعضی از ما تقاضایی کرده‌اند که جلسات قم دو تا باشد و من صلاح ندیدم.» من به ایشان عرض کردم: «خب آقا حالا دوتایش کنید؛ هرکسی دلش می‌خواهد [هرکدام را برود].» بعد گفتم: «حالا این‌طور برایشان خوب نیست. دو تا شدن [به صلاح نیست].» ایشان گفتند: «بله، اینکه نمی‌شود حالا هرکه هر چیزی گفت ما قبول کنیم.»

اگر انسان می‌خواهد آزاد باشد و جلسه‌ای برایش خوب باشد که نفسش آزاد و راحت باشد، پس بنابراین او دنبال کیف خودش دارد می‌گردد! او می‌بیند چون اینجا نشسته و شخص دیگری هم در اینجا هست و [میان آنها] تعارضی هست، این جلسه برایش فایده ندارد! خب چه کار داری؟! آدم می‌آید و می‌نشیند [و استفاده می‌برد]. اتفاقاً انسان در چنین موقعیتی منظوری که من عرض کردم خدمتتان، برایش حاصل می‌شود؛ یعنی در موقعیتی باشد که اصلاً خودش را نبیند، اصلاً احساسی نداشته باشد، اصلاً احساس نکند که حالا این از او بالاتر است، این نسبت به او چه نظری دارد، این شخص نسبت به او مسئله دارد یا ندارد. و اگر انسان بخواهد آن کار را انجام بدهد [و در جلسه‌ای که مطابق میل نفسانی‌اش نیست شرکت نکند] - حالا ایشان هم آن افراد را که، چه کسی و چه کسی و چه کسی [بودند] فرموده بودند - اگر صد سال در این جلسه بمانند قدم از قدم بر نمی‌دارند! چون در تمام این مدت در مسیر راحتی نفس کرده‌اند، نه در مسیر کوبیدن نفس! نه در مسیر ذلت! نه در مسیر تواضع!

نیمه ینعی. دیدی م گرزب ارش دوش وا، دوی ی لاد نانچ رد مدرک ضرع ناتمدن م هک اقا ن آ دادش تسد راک ی گرزب نیا و. تسا گرزب درکی م لایخ وا، هدب ماچنا ار راک ن لاف دننگی م وا هب اقا هک وا هب اقا و تسه اقا تمدخ رگا دنک ساسحا و دشاب هجوت ملوا زاناسنا رگا اما. دنک تکرر ت شادنگ صخشن نیا ینعی؛ [وا دوش هن] دهی م ماچنا [اقا یارب] ار راک نیا دراد هکتسا ی رگید، دنکی م تبحم یاج هب سکن لاف شاک ی ا: «دیوگی م ینعی؟ هچ ینعی. دوشی م ضوع هئاسم ی لایخ. تساقفر هقیق هدیامد دشاب هتشد افر هقیق هب تسبذ تقفش و تقوطع ساسحا ینعی.» درکی م ار راک نیا دوی م.

ماچنا موری م ن، هدن ماچنا وت: «دیوگی م یکی» دهدب یکی هب ی راک رگا اهتقوی ضعب دیاهدید. دهد ماچنا وا درانگب بخ، دهدب ماچنا دهاوخی م ی رگید دنیب و دشاب هتشد تبحم ناسنا رگا؟! «مهدی م! دشاب هتشد تلاخد اجنیا رد سفند دنک تقوکی

ارچ هک دروخبرب وا هب دشن راوسد رگا و «دوشب ن نیشام راوسد دیاب اقا»: [دیوگب دوش اب] هکنیا هقیق و وت نید رگا! ایراد ی زیچ [ی هاگیاج] ت دوش یارب وت تسا مولعم سپ، هدشن ام نیشام راوسد اقا! دوشن راوسد اقا هک بقعر بید ار ت نیشام لاسا. دوشن نیشام ن راوسد دورب اقا رانگب، تسینی قرف افر هک دوی هداد رارق ار نیشام یروط، دوی دایز نیشام هکی سورع کی رد اقا نیمه لاثمب اب ن دنیا بیدنروبجم اقا، دنوری م و دنکی م تکرر هقیق زا رتولج اقا هک اجنا زا و دشاب هتشد نیشام همه یولج. تسا سفند درک گرزب ریسم رد؛ تسای نیبگرز بدوخ ریسم ردش همه‌هاهنیا! دنوش وا نیشام راوسد در خدمت آقا به جایی رفته بودیم. ماشین زیاد بود. یکی از رفقا ماشینش خیلی [خاص] نبود، خلاصه از بقیه [ارزان تر بود]. ماشین‌ها هم همین‌طور ردیف بود. شاید ده‌پانزده تا ماشین: بنز و شورلت و پژو و پیکان و... مثل اینکه ماشین او از این سیتروئن‌ها و ژیان‌ها بود. بعد آقا آمدند بیرون و نگاهی

کردند و یکدفعه [گفتند]: «آقای فلانی کجا هستند؟» اصلاً ماشینش نبود بنده خدا! ماشینش را لابد جایی انداخته بود. [گفتند]: «آقای فلانی کجا هستند؟ آقا چرا شما نیستید؟! پس کجایید؟» گفت: «آقا ببخشید...!» دستپاچه شد. [گفتند]: «برو آقا ماشینت را بیاور!» آقا سوار ماشین او شدند. حالا چقدر او خوشحال شد! چقدر دلش شاد شد! چقدر مسرور شد! اینها برای چیست؟ آن کسی که خودش را قابل نمی‌بیند، می‌رود خودش را یک گوشه قایم می‌کند. می‌گوید: «من ماشینم قابل ندارد که آقا سوار شود! بروم کناری بایستم.» او [علامه طهرانی] هم که می‌بیند و دارد تماشا می‌کند؛ چیزی که از او مخفی نیست. او می‌گوید: «من بیایم سوار ماشین شوم؟! اینها که همه‌اش آهن و حلبی است! ما جایی می‌رویم که یک دل صافی باشد! آنجا می‌رویم!» حالا آقا ماشین کذایش را آورده اینجا، [می‌گوید]: «بفرمایید!» بفرمایید یعنی چه؟! [این بازی‌ها را] جمع کن! تواضع خیلی مهم است.

ار اهنأ بوچ دیاب ام؛ دنتک تکر دنهاوخی من یقید دیاش؛ دنتکی م هچ هک دراد راکه چ یقید هب ناسنا میراد راکه چ!؟ مینک اهنأ ل طعم ار نامدوخ ام، دنورب هار دنهاوخی من، دناکلاس امسا هء کب!؟ مپروخ ب. بالطم کب نیا. مینک تکر د مپیای ام. مپهدب ماجنا ار نامدوخ راک ام!؟! اهنأ هب.

ندوب سویء و مدرم زا یریگهرانک ندوب کولس هار :مود

انتعا و نفر دوخرد و مدرم زا یریگهرانک و ندد ادج هار، کولس هار: مکنیا رگید بالطم کب؛ ندرکی خوش، ندیدنخ، ندرک تبحص، ندمأ، نفر تحار؛ تسا ندوب هار کولس هار. بتسین ندرک ندرکی حازم دارفا اب، دیدنخی م، ندرکی می خوش ماسلا هیلع نینمؤلاریم. دوخ یاجه بی زیچ ره اهنتم ش اوید!؟ دروخن یزیچ هب ناشیاب دنهاوخی م هک نانچنأ، دنوری م هار روطنیا یضعب دیاهدید «...! ل اغشأ تشم کب لاصا!؟ دنتسه هک اهنیا» [دنبوگی م مدرم هرابرد دوخ اب راگنا]! دنتکی م ماسلا یریپ امش لاد. دندوب هک م هانشر اهج؛ دنتفری م هار گنشق و قار بقی لیخ و ل احرس هشیمه اقا زا رتم هس ناشنیلعن ه، یروجنأ ه، دندرکی م یروجنیا ه. دیاهدیدن هک ار ناشی ناوج، دیاهدید ار اقا! تفری م رتولج ناشدوخ

نیپان ناشهک، ناشرس رد دندوب دیاب امتد دنتسه هار و کولس لها هک ییاهنأ مینکی م لایخ ام هچروم یولج ار ناشیاب دینیب و دنتک ماگن؛ دنورب نابایخ هشوگ زا دنریگب ناشتسد م ه اصد کب، دشاب تکر د مدرم اب! دندوب تحار!؟ [دندوب روطنیا] عایلوا رگم!؟ دندوب روطنیا مئنا رگم! هز! دنراذگن دندوب ی دءا ی لیخ؛ دندمأ م، دنتفری م، دندرکی م.

مخا هک ی سویء مدأ¹. **هبلق ی ف هنزد و ههجو ی ف هز شب ن مؤملا**: دشاب لوغشم دیاب ش نطاب ناسنا زا یکی، حازم و ی خوش! دروخی من درد هب، هدد قرغ شای تشک راگنا و مدرک [مهرد] ار شیا ه دوخ رد مکنیا تسه هک یزیچ ی لو. دروآ می فیک رس، دروآ می طاشن هب ار ناسنا هک تسای یاهزیچ این دز دب و تشز فرد. دندزی من تشز فرد هک تسای نیا میراد غارس اقا زا ام هچنأ، قیاس نامز. تسای هدوبن لاصا، دسر بدهاوخ م ه یسک شوگ هب مدرک ی یادخ لاد هک [ندرک] بسانمانی های خوش ی سلجم رد یکی معقد کب تسه مداین م. دندرکی م ی خوش ی لیخ ناشیاقفر و ناتسود اب اقا دوخ ش سیخ، شرس هب دنتخیر و دندرک بآ ار چر اپضود زا دنتفر اقا، دبیسر ی خوش هب راک و دز ی فرد رد نلا هک دوب ی بلاود لیعامسا جاد لزنم رد (تکرش نسحم جاد ردی) تکرش نسج جاد! دندرک اقا، دشمی شای زیچ کب رخا؛ دنتشاذگی م رسه برس ی لیخ تکرش نسج جاد نیا اب [اقا]. تسای نار هط دنریگب ار وا دندمأ، دندرک ش لابند [اقا]، دوب ناتسبات هک معقد کب! نیپاپ ش دنروایید دنتساوخی م مادم م ه دمأ و درک رارفوا. دندوب هانشر اهج ی لیخ؛ دندوب یوق ی لیخ اقا! لیعامسا جاد لزنم ضود رد دنز ادنیب نیسحدمحم دبید اقا دشمی م رضادرگا: تفگی ی بلاود لیعامسا جاد. دنتفر ن نابایخرد رگید اقا. نابایخرد قیفوتی م راجیب اصلاخ. تفر شتسد زا رگید وا تفگی م ی نعید «!دوب مامت ش راک، بآ رد ش دنز ادنیب

¹ 533 ص، (ج لاصی حبص) ه غلابلا جهن .

دوب مامت ش راکر گید ،تخاندانی ما قاً رگا لا و !دوب

خلاصه آقا اهل شوخی بودند. آخر عمری دیگر حساب فرق می کرد. تازه، باز هم شوخی می کردند. مثلاً به یک رفیق ترک می رسیدند، یک خرده ترکی حرف می زدند؛ در همین اواخر، در ماه های آخر عمرشان! چند کلمه ترکی بلد بودند: «نچور سن»، «حالین یاخچیده؟» و امثال این حرف ها. یا مثلاً با حاج هادی ابهری... یعنی اگر پایش می افتاد آقا هم خیلی [اهل شوخی بودند]. مخصوصاً در متلک انداختن که واقعاً نمره یک بودند! خیلی حسابی!

فلاخ راکر ای ن دز تشز فرد. دنشاب مدز تشز فرد میرادن غارسد ناشیا زا تقوچ چه ام ی لو مینادب دیاب ام. تسا فلاخم کولسد اب لاصا ی نعید؛ تسا طلاغ، میتسه کلاس ام مکنیا ن اوندعب ن داد ماچنا! میتسین کلاس ع قوم ن آرد، مینزی م ار فرد نیا ی تقو

مقلع قر [دنیوگی م] هک ی ربت س لاجم رد دنیوگی م هک هچ ی نعید: مدرکی م رکف مدوخ ابی هاگن م است، دیگر هر حرف زشتی زده شود و هر کاری انجام شود [ایرادی ندارد]؟! برای چه؟! خب این همه حرف هست، این همه شوخی هست که آدم می کند؛ آخر [حرف] قحط است؟! آخر اینکه نمی شود! یعنی ائمه به این گونه مجالس راضی نیستند! شوخی ها و مزاح های قشنگ هست، خنده هست، هزار تا برنامه هست، آدم [اینها را انجام دهد]. حتماً فقط حرف های [رکیک باید زد؟!]

ی م داشد ار ار هز تر ضد ل د هک و گب: [دنیوگی م] ن اشلساچم رد [م] ا ه ادم و اهن او خه ضرور [ی یا هزیچ نینچ اب] ناشیا ل د اچک؟! ا قاً تسیچ ا هف رد نیا «! یوشی م روشم رمع ابی بوگنر رگا! ی نک لئاسم ردقنیا؟! دنیوگب ن لاف و ن لاف ش حف رگیدمه هب ناشنایعیشد هتفگ ار هز تر ضد!؟ دوشی م داشد هسفنحی ف هک دنکب ی یا هراک و اهت بحص س لاجم رد مد آ ارچ، [تسه بسانم] ی ا هزیچ ردقنیا، تسه دوخ مکمک مه دعب تقون آ. ب ر ق م هذ و تسا تیمیمص راهظا هذ روطنیا؛ تسین بولطم لاصا ش دوخ ی مذ و ا هب ن اندچ ا هزیچ نیا نودب لاصا راگنا؛ دنکی م تداع لئاسم هنوگنیا هب، تشرس رظن زا ن اسنا دبسچ!

در هر جایی، هر چیزی که مناسب با آنجاست [باید انجام شود]؛ در حال بکاء، بکاء؛ در حال خنده، خنده؛ [در حال] شوخی، شوخی. و اینکه داعی باشد برای اینکه انسان بخواهد حرف نامناسب بزند، این اصلاً صحیح نیست و بلکه اینها مُبَعَد است و آن سرمایه انسان را که کسب کرده، می گیرد؛ انسان یک گونی ذخیره کرده، اینها باعث می شود که یک دفعه این سوراخ شود و پایین بریزد. این هم مسئله ای بود که [می خواستم بیان کنم].

هسسوم تیلعفا ز ا نار هط هملاعی صو ر برظان اوندعبی نار هط الله تیآ ی تیاضران: موس ناشیا

ضرع ار هسسوم هب طوبرم هلمسم ن آ و دوب ل بق رد هک ی اسلج ن آ رد ن م: مکنیا رگید بلطم ی تقو هک مدرک ضرع ن اتمدخ ن م مکنیا؛ دوب ق باس هب طوبرم بلاطم ن آ¹، دشاب نیا قاً دایر رگا، مدرک ی تراظن و دمآ اجناً، تفر نیدر زانم دامعاً رگید هک دهدی م ماچنا ی یا هراک دراد هسسوم مدرک س اسحا، دنک تکر د ن م رظن فلاخر ب هسسوم رگا و متسه رظان ن م: مدرک حرطم دندوب هدمومرف ا قاً هک ار مدرکن ی ریبغت مرظن و مدرکن ی قرف هیضق ی نعید، منزی م ار فرد نیمه مهن لآ و «تسا عرشد فلاخ دنکی م قرف هلمسم و هدش ضوع طیارش ن لآ ی لو؛ دوب روطنیمه ع قوم ن آ ی نعید. تسا

هب و مدرک رانگاو یو خا ی ا قاً هب ن م ار هلمسم نوچ، دندهی م ماچنا دنراد هک [ی راک] نیا ن لآ زانم هک ل ا د. تسامشد هجوتم ش تیلوئسم، دوشی م ادید دعب هب نیا زا هک ی لئاسم: مدرک ضرع ناشیا، هدش پاچن لآ هک ی باتک دلج و د نیمه [هنومن اوندعب]. تسامشد هجوتم تیلوئسم، م اهتفر رانک تراظن

1. نمی دانم رفقا فراموش کرده اند یا من [بیان نکرده ام]. آن طور که به نظر می رسد، من عرض کردم، حالا شاید باز کوتاهی از من بوده است.

امشده جییرصدی لیخ؛ تسا بارخ ذغاک اب، تسای ناریا ذغاک اب مولعار حبلئاسر و بابلا تابلئاسر
 ینعی؛ مراندی اهفیظو اجنیا رد نم نکلو. میوگی م [ار تقیقح] نم؛ تسای زیوروباً نیا و! میوگب
 منک [ناید] ار هلئسم نیا مناوتی مرادقم نیا هک [تسا نیا] مراندی اهفیظو [هکنیا زا مروظنم]

زیگناهقرقتلئاسم ندرکن حرطم و کئاسی کریز موزل: مراهچ

ام: میوگب مناوتی م هک امشده بی لو؛ میوگب همه به ار بلاطم نیا مناوتی منم: هکنیا رگید بلطم
 ندش هتخیگناری، هقرقتهدرکنی ادخ بجوم هک یزیچ ره زا. میشاب کریزی لیخلئاسم و بلاطم رد دیاد
 نیب و اقفر نایم رد یروج میناوتی م رگا. مینک زارحا و زیهر پتسا دومن و ندش رادهلئسم، تاساسحا
 تقوکی؟! مینک ار راک نیا ارچ، دریگبی کسمتسم و هناهید ام زاناوتندی سکه هک مینک تکرده اقفر عیمج
 بخدنیوگب نم به مه راب رازه [تروصد نیا رد]، موری م ولج و منکی م تکرده فیلکت ساسار ب نم
 هتشدادی دومن هک مه م هاجنا ار یراک میایب نم تهجی ب و دوخیب، هذتقوکی [اما]؛ دراندی بیع، دنیوگب
 «!دهاوخی م مه ناملد، مینکی م ار راک نیا ام! دیایب رد نامشچ»: منزب هقیقبر سرد مه اتود [نأ اب] و دشاب
 ؟! دهدب م هاجنا ار راک نیا ناسنا ارچ

و یشاب هتشداد لوپ رگا؛ لوپ: [نکی فخم ار] زیچ هس¹. کبَهذَم و کبَاهذ و کبَهذ رُتسأ: بتفگ
 یناوتی م ش دوخ هار رد، دنادندی سکه رگا اما. دنوشی م راکبلاط و ریفقه همه؛ تغارسدنیایی م، دنییب همه
 دنییبی سکه، دمهنفدی سکه ار تلویپ و بهذ. بی نک چرخ

نم اقا: «یوربی هاوخی م اجکی نک ملاحا همه به تسیند مزلا! [نکی فخم] ار تدوخ باهذ و
 بی عامتجا یاهت کردی نعیه باهذ» [مینکب مهاوخی م ار راک نلاف! موری م اجناً! موری م اجنیا به مراد
 ی تاهیش مدرم نایم رد [ی نکند ار راک نیا رگا]. دنادبی سکتسیند مزلا. دهدی م هاجنا ناسنا هکی یاهت کرد
 دوشی م ادیب

هارراهچ رسد دیاد دیدرکی م دیلقت اقا زامش لااد! هدن ناشن، وگندی سکه به ار تبهذم: کبَهذَم و
 ام، میتسه کئاسام! مینکی م دیلقتی نارهمطی اقا زام! مدرم یا: «هک؟! دینک نلاعاً لویناتسا و رازهللا
 لااد! یرادی مار م هچ لاصا دمهنفد تنزی تد هک شاب مدرم نایم رد یروج» [دینادب یا! میتسه فرعاء
 ثعابی نیبی م رگا ی لو؛ دوش هارمه و کئاسم مه و وا و دوش هجوتم ناسنا نر تسا بوخ تقوکی
 دمهنفد نر [دوشی م ههیش]

ناسنا: دنک ادیب ربخ نوریدلئاسم زادیان نر؛ دمهنفد دیان ناسنا نر لاصا هک تسالئاسم ی لیخ
 دنکی م ی تلاماعم هچ، دهدی م هاجنا یراک هچ نورید، دنکی م ادیب طابتر ا هک اب، دیایی م اجک، دوری م اجک
 نان نیا [وگب]؛ هناخرد ربب ناد، هناخرد ربب نان! دنک تسرد ار ش تشوگباً نر؟! طوبرم هچ نر به
 دراد راکچ، ماهنیا و متسه [هچ بهل وغشم] نورید نم هکنیا به رگید! هدند دوخ مه نیا و تبا مه نیا و
 یارب هک روطنامه؛ دوشی م ناسنا یارب تمحز بابسا، دنیوگی م نأ به، دنیوگی م نیا به دنیایی م
 [نکی فخم مه ار تبهذم، تسا هدوب هدش ی لیخ]

کی! دنکنلاعاً، دنک ملاحاً، دنک زاربا، دنکرهاظتاً آدمع، تسه ی یانیم کی رب ناسنا نوچ تقوناً
 [نک تسرد و ایید لااد [دوشی م] ضراعت؛ فرطناً زامه اهنأ و دنیایب تاینهذ ساسار ب فرطنیا زامه
 نیا به هک کولسد! تسا ندیشک همق و وگموگب و هرچاشم و اوعد هار نیا؛ تسیند کولسد هار، هار نیا
 ای تسه ناشدوخ زادنک لایخ هکی ورب هار یروط مدرم نایم رد هک دنیوگی م نیا به کولسد؛ دنیوگی من
 درادن امگ نیا سکه و اقدرد و تساتسم *** زومایب بستحم زای دئر قیبرطلدی

¹ 1: ت، 89 ص، یراگتسر نیباً .

دبع دیس فبلاآت، (طوطخم) هینسلا فحتلا بانک رد نکبلا، دویب دوجوم ییاور عماجم زای رایسب رد روهمش ترابع نیا»
 :تسا هدمأ هنوگنیا عامکدی ضعیف زالقنه 330 ص، یرنازج الله
 ی تَدَاضْرَعَوَ اَرْهُوجُ شِیْقَلْا عَیْ شِیْلَا، بَهْدَلَابْ مُهْدَارْمَوَ «؛ کَبَهذَمَ وَ کَبَاهِذَ وَ کَبَهذَ رُتْسَأَ»: «عامگلا ایاصو ی فدرؤ و»
 (قحمه). هملاکر خا یلا «فراعملا و مولعلا زارسا

تسم بستحم دو خرگا لاماد. تسا تسم نفرگی یارب س سَع و نابساپ. دریگی م ار تسم، بستحم
وا هک دنکی من نامگ ش قد رد س کچیه؛ تسا تسم ی لو هتاسیا نابایخ رانک! ارگی دمهی منی سک، دوی
تسا تسم

نانیمطا اهنآ هب هک دنک تبحص اهنآ اب یروج و دنک تکرده یروج مدرم نایم رد ناسنا ی نعید
، ولهپود هک دنزب ییاهفرد هکنیا ای [تسا رتهپنیا]. دوشش مار آ ثعابو دنک بلج ار اهنآ دامتعا، دهدب
راک دراد. دوشی من هکنیا؟! دنک حرطمه ار یئاسم ی نایر ج زا تیامد ن اوزعمه و تسا رادوب و رادشیز
دوشی م دایز مدآ راک و دوشی م ادیپ فلاتخا، داضت تقون آ؛ دنکی م رتدب ار
دنیوگن ی رگیس که هب ار ن اشدیقت افقر هک مدرک ضرع م اقا ترضد نامز زا دعب هک ی تقو ن آ
مزال ناسم نیا! دوشل فاحم ل فذ دیلقت ه لئسم نیمه هک زورما؛ مدیدی م متشاد ار زورما، دننک راهظا و
دراد دوجو یرتمهم ی لیخ ناسم؛ تسا هشوگ کی

این اظهارات موجب می شود که دیگران [دچار شبهه شوند]. ما یک مسئله مربوط به خود داریم
و یک مسئله هم در ارتباط با دیگران داریم؛ آن مسئله، مسئله مهم است. افراد دیگر متوجه این مطالب
نیستند. حالا یا می گویند این طرفی یا می گویند آن طرفی؛ هر دوی غلط است. تقلید این است که انسان
دین خودش را بینه و بین الله قرار دهد و حجت داشته باشد. اما افشای این قضیه، مسئله ایجاد می کند.
جوم؛ دشاب هتشادش مار آ ش تکرده رد ناسنا هک تسا نیا کولس هار. تسین کولس هار، هار نیا
دنک داجیا

هکنیا رطاخه؟ دندش ق فوم ن اشراک رد اقا ارچ دینادی م. دوی نیا اقا بتکم و م ارم. تسا نیا، هار
ی من تراک رد وت ای نلاف:» دنتفگی م نم هب ش پیت تقو ی لیخ هعد کی. دنتفگی م ار نیا م هب؛ دوی نیا
هب «! اراد هگن تدوخ یارب! وگن. بی یوگب همه هب، یراد هک ار هچنآ ی هاوخی م نوچ؛ یوشد ق فوم ی ناوت
رگم؟! ی تسه و ا مپق رگم؟! ی تسه و لیکو و ترگم؟! دنکی م یروطنیا سک ن لافتسا طوبرم هچ وت
، دندرک ترومأرگا. وگب و رب، دندرک ترومأرگا؟! ی نزیب و ا هب ار فردنیا مدرکرومأر و تی سک
وگن!

یک وقت در زمان شاه ساواک آقا را گرفت. یک نامه آمد برای ایشان از طرف [ساواک]. آن
موقع صدر بلاغی در مسجد قائم منبر می رفت. صدر بلاغی فوت کرد. منبری خیلی بلیغی بود؛ واقعاً
بلیغ بود. خیلی قشنگ صحبت می کرد. جملاتش خیلی بلیغ، و سیاسی هم حرف می زد؛ صحبت هایش
سیاسی بود. در آن جریانات سال ۴۲، این صدر بلاغی خیلی نقش داشت. آقا او را خیلی در مسجد
دعوت می کردند. آذری قمی را دعوت می کردند، صدر بلاغی را دعوت می کردند و خیلی ها بودند؛ این
صدر بلاغی از همه بیشتر بود و خیلی قشنگ صحبت می کرد. خلاصه چنان حسابی شاه را کنار
می گذاشت که [ادم متعجب می شد]. ولی یک عیب داشت، حالا دیگر [نمی گویم]. **مکاتوم اور کذاف**

۱. ریخلاب

تینما نامزاسه هک اقا یارب دندتسرف همان کی دندما. درکی م تبحص م اقا دجسم ع قوم ن ارد ن اشیا
[اذل. دوی هچ هک] دوی مولعم ن اشیا هر اک و ن اشیا همان رب ع قوم ن آ رگیس م اقا بخدعب. دهاوخی م ار امش
ی رطخ س اسحا ع قوم ن آ. دشاب هتفر و ا اهنیا و ی نیمذ ی اقا اب ن اشناط اب ترا ی ایاضق دیاش دبسر ن اشراظن هب

¹ مدشل فذ ی عیش ع بانم رد ل سرم تروصه ن آ هباشم ی لو تسا هدماینی ی ثیدع عبانم رد ظف نیا اب رو هشم ترابع نیا .
هدما 439 ص 1، ج 1، ی لائللا ی لاوعد؛ تسا
«أَرِيذُ لِأُمِّكَتَاوُمَا يَفِ أَوْلَوَقْتِ لَا هَلَا وَ هِيَاءُ اللَّهِ يَصْدُ هُذَعُ وَ مُكَتَاوُمَ نَسَاخَمَ أَوْرُكُذَا: هَلَا وَ هِيَاءُ اللَّهِ يَصْدُ لَأَق»
مدرک ل فذ ل اسرم م لاسلا هیلع نینمولار یما زا 429 ص 10، ج 10، لوقعلا هار مرد ار ثیدد و نیا ی سلجم هملع نینچمه
دنا

هدما روطنیا فبعض دندس اب 2089 ص 4، ج 4، دواد ی یأ ن نسرد تنسل ها عبانم رد
«مهبواسم ن آ اوفک و، مُكَتَاوُمَ نَسَاخَمَ أَوْرُكُذَا: مَلَسُ وَ هِيَاءُ اللَّهِ يَصْدُ لَأَق»

کچوک یلیخ مع قوم نآ ام. دنتفر بش نآ و دندرک ی ایصوت ه صلاح و دنتشون مه ی تیصو اذل؛ دندرک ارهاظ. دنتشگر به مه بش فصد و دنتفر. مدوب ی یادتبا مود ایل و اسلاک؛ دود به ملباس تشهت فه ن م. مدوب: دنتفگ دعب. ل ز ن م د ن اش د ن د ر و آ ه ن م ه

مدآ یلیخ اما دود گنهرس کی بی تناهانودب، [دنتشادگ] مارتحا یلیخ و میتفر تینما ن مازاس به ام یلیخ ام: تفگی م؛ درک تبحصی لئاسم زا و دمآ. دوی می هفاب مدآ یلیخ و متخپ یلیخ؛ دوی یدراو ی یاهدنوخا نیا مامت! دینکی م راکچ دیراد امش مینادی م ام. مینونم و میتسه رگشتم امش مازا هتفگ اقا به فاصد! دیر ادمت ساسید امش؛ دنماخا هنیما ه مه دنکی م هز رابم ترضحی لعا هیلع رب هک نیا! بی نیمخ ی اقا ی تد؛ دناهداس هنیما بی هدی م نام تسد مه هناهپ چیه، ی نکیم ار تراک امش! (دوب؛ میراد ن امش زا ی پوتا چیه ام و ی نکیم یراد امش ار راک. دمهی م؛ تسا ه داس مه ی نیمخ ی اقا ی م ار اهفر د نیا ن اشیا ارچ: تفگی م «! ی نک توعد دیابنر رگید ار ی غلاب ی اقا نیا امش ی لو!؟ م هدی ش دای ن م هک تسا هچب و ارگم! دیویگب ش دودخ به!؟ تسا طوبرم هچ ن م به: متفگ «؛ دنز» دیویگد هک دیویگب و ا به دیورب. بتساذک یر بنم درم ش دودخ و

خلاصه می گفتند: «هر چه به ما گفتند، ما جواب دادیم.» آخر گفتند: «شما باید ملتزم شوید که او را دعوت نکنید.» ایشان گفتند: «بسیار خوب، ما دعوت نمی کنیم.» یعنی اگر دیگر [دعوت می شد] مسئله [پیش می آمد]. لذا دیگر از آن به بعد هم دعوتش نکردند؛ مثلاً به ندرت گاهی دعوتش می کردند. یک دهه نبود.

بعد اقا به من فرمودند: «آدم باید این طوری کار کند؛ خیلی آرام، بدون اینکه احساسات را تحریک کند، کار خودش را بکند. [این روش] خیلی خوب است.» حالا ما هم اصلاً روشمان باید این باشد و بر همین اساس [عمل کنیم].

اوتف ردی عامتجا ح لاصم به هیقف هجوت موزل

بلاطم ناپید رد هک مدوب ی مدآ ن م قباس زا: منک ضرع ن اتتمدخ متساوخی م مه ار هلئسم نیا مرظن ی تقو؛ تسین نیا متفگی م، دود روطنیا هلئسم کی به تبسن مرظن رگا ی نعیه؛ مدرکی م هلمامج. تسا نیا تلحصم ن لا هک متفگی م، دود فلاخر بتلحصم رگا تا قوا ی هاگ هتیلما؛ متفگی م، دود ناپید مه ی یاوتف رظن زا، دسرپ نآ به ی داهتجا رظن زا هچره دناوتی م هیقف لاصا ی لک روطه به و نید. دورب نید زا ح لاصم نآ، دشاب اوتف نآ ناپید دهاوخر رگا هک دشاب ی حلاصم تسا نکم نوچ. دنک یلیخ و تسا ساسد یلیخ بلاطم نیا، حاکذل لئاسم رد صوصخه؛ دنکی م قرف ی یاوتف و ی داهتجا رظن. تسا هشد تلخ هلئسم و د نیا نید هک تسا تهج نیمه رطاخه؛ دمآ ش پیمعارد هک ی یاهزیچ زا و من از اول این طور بودم؛ یعنی اگر نظری داشتیم، می گفتیم که قضیه این است، منتها الان به خاطر این صلاح و مصلحت نباید این کار را انجام داد؛ باید این را انجام داد. یکی از مسائلی که از سابق در نظر من بود، این بود: مو گذاشتن، سنت پیغمبر است. خود ائمه هم مو می گذاشتند؛ موهایشان را بلند می کردند. در احوالات [آنها آمده است]. هم پیرشان این کار می کرد و هم جوانشان؛ این طور نبود که اختصاص به پیر داشته باشد. الی ماشاء الله روایات داریم و تاریخ در این زمینه، ادلّ دلیل بر این مسئله و شاهد و گواه است.

معجارم هلئسم نیا به ن م ی تقو¹. «سأرلا قلد ایینلا نئس ن م»: دنتفگی م مع قوم نآ رد ی ضعب قلد، ج رد! تسا ج هک طوبرم قلد نیا؛ تسین ایینا تنس قلد! تسین روطنیا لاصا مدید، مدرک دوشی مدل یلد، تسا نیا مپیوگب ام هک ضرر فرب و! ی گدنز لوط رد مودم قلد هکنیا م، تسا ایینا تنس اذل. تسا نیرم لادحا دینک ضرر ف؛ تسا ه دودب ی اهر صحنه تنس ی نعیه؛ دشابن ش فلاخر بتنس هکنیا رب ترصد، تشاد و م نپسد ماما²، تشاد و م ماسلا هیلع ن سد ماما مینیبی م و خیرات به مینکی م ماگد ام

¹ فلاتخا یردق اب، ۵۶۷ ص، ۵ ج، ی فاکلا .

² 21. ص 3 ج، (ی ناربط) ربیکلا مجمعلا .

دید به‌عکس رانک رد دمآ: دیوگی می‌نامید س‌وواط. تشاد و م‌لاسلا مهیلع داجسد ترصد، ن‌یدباعلان‌یز¹ «... و هتشدانگ به‌عکس راوید ه‌ار ش‌رس، مایسد ی‌اهوم اب‌ی‌ناوج

مورخین می‌گویند حضرت علی‌اکبر [مو داشت]. حضرت ابوالفضل العباس را مورخین دارند می‌گویند. مورخین می‌گویند حضرت امام رضا علیه‌السلام در سفر به مشهد مو داشت.² رد بخ هتبلتا. تسه م‌ه‌ن‌یا؛ دناهدرک ق‌لد ترصد دید، ق‌داصد م‌اما تمذخ دمآ ص‌خشد لائم ه‌ک دوپ م‌ه‌ه‌راوم ی‌ضعب. تسا ه‌دوبن م‌ه‌ه‌ق‌داصد ترصد ی‌ارب، دشاب م‌ئاد ه‌کنیا اما

[ار و م] ه‌ن، تسا ب‌ولطم و حرطم م‌لاسا رد ن‌تشدانگ و م‌لاصا ه‌ک دش م‌لسم ه‌لئسم ن‌یا ن‌م ی‌ارب ن‌امز رد ه‌ک تسا ن‌یا ی‌اهلئسم اهنتم³. تسا ه‌دوب روظن‌یا م‌ریس، م‌ینکی م‌ماگذا م‌ار خ‌یرات ن‌وچ؛ ن‌دز ه‌ک دنیوگی م‌م‌درم ی‌نعید؛ دی‌ای م‌ب‌اسحبه فالج فر ع‌رظن‌زا ن‌یم‌عم ی‌ارب، ت‌یفیک ن‌یا ه‌ن‌تشدانگ و م‌ام ریغت م‌اکحا، ت‌اکلام و دساقم و ح‌لاصم ق‌بط، رظنه‌طقن‌یا ن‌یا زا. تسا ه‌تشدانگ اذک‌فلز، ه‌دش فالج ن‌یا ن‌دز رد [م‌لاسا رظن‌ه‌کلب] تسید م‌لاسا رد ن‌تشدانگ و م‌لاصا: «میوگب ه‌کنیا ی‌لو. تسه ن‌یا؛ دنکی م‌ادیپ!؟ میوگب غورد ه‌ک میشاب ه‌تشدای ع‌اد ا‌رچام! تسا ه‌دوبن روظن‌یا تنسو و تسا تنس ف‌لاخ ن‌یا، «تسا؛ م‌ینک م‌یاق و م‌یناشوید م‌یرادن‌زاید. م‌ینکی م‌حرطم ا‌ر ش‌فرظن‌یا م‌ه‌دعب و م‌ینکی م‌لقن ح‌یحصد ا‌ر ه‌لئسم ا‌م؛ م‌تفگ دهشم رد ربنم ی‌لااب [ی‌نار هط ه‌ملاع] ا‌قا دوخ ن‌امز رد ا‌ر هیضق ن‌یم‌هن‌م اذل. تسید ا‌ه‌فرد ن‌یا م‌درک حرطم ا‌قا ترصد ن‌امز دوخ رد ا‌ر هیضق ن‌یا تحارص ه‌ب، م‌درکی م‌لقن ا‌ر اهت‌نس م‌تشدای تقو و این هم به شما عرض کنم و به‌عنوان سند به شما بگویم: یک روز صحبتی بین من و بین پدر بزرگ (مرحوم حاج آقا معین شیرازی) شد. من گفتم: «مو گذاشتن سنت است.» او می‌گفت: «نه‌خیر آقا، علما فلان بودند، سرشان را [می‌تراشیدند].» [گفتم: «ما چهارده امام داریم؛ تمام شد و رفت!» من داشتم می‌شنیدم در مشهد در این اتاق حاج آقا معین با مرحوم آقا صحبت می‌کنند که مو گذاشتن [بر خلاف سنت است]. مرحوم آقا می‌فرمودند: «نه‌خیر، سنت، مو گذاشتن است ولی الان بر طبق مصالح ما می‌گوییم بزن!» [این عین حرف آقا بود که الان هم قضیه همان است! همین که ما می‌گوییم؛ مثلاً [به‌مصلحت] می‌گوییم که مو زیاد بلند نباشد.

تسه ج‌راخرد این‌اریا رد ه‌کی ی‌اه‌م‌باشون ت‌م‌ردز ونه‌ن‌م ی‌ارب ه‌ک م‌تفگ م‌ه‌ار ب‌لطم ن‌یا ن‌م ل‌کلا [ه‌کلب]. تسا ر‌گید فرد ک‌پ‌ن‌ا؛ درادن‌ل‌کلا میوگی‌م‌د و تسا ل‌ل‌اح میوگی‌م‌د. تسا ه‌دش ت‌ب‌ا‌ث رد - م‌اه‌دینش ه‌ک روظن‌یا - ک‌لذل ا‌ثما و ک‌وخ ه‌د‌ع‌م‌لازول ه‌دام‌زا ه‌ک ه‌دش ت‌ب‌ا‌ث. تسا ه‌دش ت‌ب‌ا‌ث ش‌ن‌تشد ق‌یق‌ت م‌ن‌ک‌ادیپ ن‌یقی ه‌کی و ح‌نه‌ب‌ا‌ت ه‌ک تسا ه‌دوب ن‌یا ن‌م رظن‌ل‌وازا ن‌وچ. تسه ا‌ه‌لاوک و ا‌ه‌م‌باشون ن‌یا ه‌مانزور رد ه‌لاقم ک‌ید [س‌اسا ر‌ب] ده‌تجم ک‌ید ه‌ک تسید ی‌ت‌ح‌ار ن‌یا ه‌ب ا‌وتف. م‌هدب ا‌وتف م‌ناوتی‌م‌د، م‌ن‌ک‌ی‌فاک م‌ه‌د م‌اجنا ا‌ر راک ن‌یا م‌ناوتی‌م‌ن‌م؛ دوشی‌م‌د ه‌کنیا!؟ تسای ک‌یا ردقن‌یا ی‌نعید ا‌دهدب ا‌وتف

ه‌ب و. دندز ا‌ر فردن‌ا ن‌اشدوخ دید و ش‌ن‌م س‌اسا ر‌ب ه‌یل‌ع‌الله م‌لاس [ی‌نار هط ه‌ملاع] ا‌قا ترصد⁴ «! تسا ه‌چ دراد لاوک ه‌چ‌ن‌ا ه‌ک م‌دینش رت‌کن ن‌لاف‌زا ن‌م»؛ دنتفگی‌م؛ دندادد ا‌وتف ر‌خ‌ا‌ت ن‌اشیا ن‌م رظن‌ن‌ار‌گید تسا ن‌کم‌لا‌اح؛ م‌اه‌دینش ن‌اشیا زا ی‌ک‌پ‌ن‌م، «تسا م‌اردن‌دروخ! روخ ا‌قا»؛ دنیوگب ه‌کنیا اما ت‌اکاردا س‌اسا ر‌بو ن‌اشدوخ ن‌امز رد دندز ه‌کی فردن‌ا ن‌اشیا، ه‌دوب روظن‌یا ر‌گا ض‌ر‌ف‌ر‌ب. دنشاب م‌دینش م‌ینک ل‌م‌ع ن‌اشیا ی‌ه‌قف ج‌یاتند و ه‌ل‌دان‌ا ه‌ب ه‌ک م‌بتسید ف‌ل‌کم ه‌کام؛ تسا ه‌دوب ن‌اشدوخ

این‌دزا و ه‌دهی‌م‌م‌ک‌ه‌لئسم ه‌ب ت‌ب‌سن تسا م‌داد ر‌ارق ش‌یارب ا‌دخ ه‌کی شور و ه‌ار س‌اسا ر‌ب ه‌ی‌قف ی‌ا‌قا زا دعب و دندرکی‌م‌طاین‌ح‌ا ی‌راصنا ی‌ا‌قا م‌و‌ح‌رم ن‌امز رد ن‌اشیا دوخ ه‌ک روظن‌ام‌ه‌ه‌ دوری‌م‌ ی‌راصنا ی‌ا‌قا ن‌امز رد»؛ م‌درک ل‌اؤس ن‌اشیا زا ن‌م. دندرکی‌م‌ذل‌م‌ع ی‌راصنا ی‌ا‌قا ی‌ا‌واتف ه‌ب، ی‌راصنا

¹ ف‌لاتخا ی‌ردق‌اب، 150 ص، 4 ج، م‌لاسلا مهیلع ب‌لاط ی‌ب‌ا‌ل‌ب‌ق‌انم.

² 579 ص، 19 ج، ق‌حلا ق‌اق‌ح‌ا.

³ 381 - 378 ص، 1 ج، م‌لس و ه‌لا و مهیلع و الله ی‌اص‌م‌ر‌کا ر‌ب‌مایپ خ‌یرات رد ی‌ریس ه‌ب دوش ع‌وج‌ر ر‌ت‌شید ع‌لاط‌ا ت‌ه‌ج.

⁴ 438 و 437 ص، 11 ج، ر‌ا‌ونا ع‌ل‌طم.

زا [دعب]: «متفگ» مدرکی طایتحا نم: دندومرفنم هب ناشیا دودخ «؟دیدرکی مهچن اتتافلاتخا رد امشد و تشاد ار رظن نیا یراصنا یاقا عقوم نأ «مدرکی لمء مدودخ ی اوتق هب»: دنتفگ «؟روطچ [ن ناشیا بآ نیا»: دیوگی می سک دینک ضرر ف؛ درادن لاکشنا هک طایتحا بخ. دندرکی طایتحا نأ قبط رب ناشیا! تسین ی زیچ؛ روخن اویل نأ زا لاد بخ! هک یریمی مذ! روخن ار بآ نیا امشد لاد، «دراد لاکشنا دندرکی طایتحا

؛تسا «هدشن تباث»، یلخاد هچ و یجراخ هچ، یلکلا [ریغ] یاههباشون ت مرد زونه نم یارب یلئاسم هب هجوت اب تعقوم نیا رد نلأا ام رگا: منکی مل اوئس کید امشد زا اما. میوگب مهاوخی م ار نیا ی عرشد تاهج هب یراکلاصا ام - تسهن لآا هک ی بلاطم هب هجوت اب و میدینشی م اقا ترضدن امز رد هک! دروخب غود؛ دروخن هباشون اقا؟ روخن ای روخب: دیوگی م؟ دنکی م مکد هچن اسنا هبلقع - میرادن. دنتشاد هگذ هزاغم کیرانک نیزنب پمپرد هار نیبرد. میدمای م ارهط زا میتشاد ... یاقا اب ام بوخردقنیا و هزمشوخردقنیا. دندروا و دندیرخن امیارب (زمرق روگنا بآ) اهر وگنا بآ نیا زا دنتفر ناشیا دعب «هن ای دراد رگید زیچ دینیب! اقا هن»: متفگ «؟هباشون؟ مریگب هچ اقا»: هک دنتفگ ناشیا. دوب بوخردقچ؛ میدروخ و میتفرگ. دندروا روگنا بآ دنتفر
دمحلأ و دمحم یلعل صمهللا